

2 Korinti

Paulo Yesugât hoj manminep.

¹ O galalupne, nâm Paulo akto galanenje Timoteo kulem esenje ire Anutugât luâk âmbâle Korinti kepian mandâi yeñgât kulemgoet. Ye kulem esenje ire oyanmâ metem âmâ Anutugât luâk âmbâle Akaia hânân mandâi are yeñgimbiâ oyanbai. Akto nâmâ Yesu Kristogât hoj bawa aregât aposologât âi Anutuŋe makmâ katnegep.

² Ewenenje Anutu akto Humonenje Yesu Kristo yâknej biwiyeje yâkgâlân kali are biwiyeje sândugeâkgât wâtnej akyenjim damunyenje agetgât ulilaŋdân.

³ Nen Anutu Humonenje Yesu Kristogât Eweŋe yâkgât kotnej mem agatbaen. Yâknej damunnenje akto biwinenje sândugemap. Akto okot nâŋgâ nengimap. Akto biwinenje mem sânduknję ketugumap.

⁴ Hain akmâ hâk hilâlâm keiŋe keiŋe mem limbâpnengumap. Akto Anutuŋe mem limbâpnengumapgât limbâp arekję nen hain agâk gala biknej hâk hilâlâm keiŋe keiŋe kâlegen manbiâ âlepnej mem limbâpyeŋguwaen.

⁵ Akto Kristo nengât hâk hilâlâm nâŋgâep hainâk yâkgât âi memaen aregât hâk hilâlâm dondâ nâŋgâmaen. Hain akmâ âmâ bennej Kristogât akmâ wâtnej miawknengimbo biwinenje sândugembô umatnej are lokomaen.

6 Galama, nengâlân umatje miawakmap arekje âmâ ye biwi sânduk miawagâkgât miawaknengimap. Dâ biwi sânduk miawaknengimap are gai yengât akmâ miawaknengimap. Aregât biwi sânduk nengâlân miawagep arekje yengâlân hâtikom tânyeñgumbo benje umatje nengâlân miawakmap a hainâgâk yengâlân miawakto amâ hâk hilâlâmje biwi sânduk nângânetgât miawaknengimap akto ye gai miawakyenjimap.

7 Aregât nen yengât hanoko bo akmâ hin nângâmaen. Hâk hilâlâmgât umatjân nen manmaen ye gai manmai aregât Anutuňe biwinenje mem yeugenengimbo biwinenje sândugemap ye gai yeugeyenjimbo biwiyeje sândugemap a nângâm kârigemaen.

Kembuje Pauloma umatjânba mem oloŋyegep.

8 O galalupne, nen Asia hânâن hâk hilâlâm kaknjân manmâ gayion aregât pâpkowâigât makyenjire nângâjet. Nen Asia hânâن mandenje umatje dondânjande mem ge kat nenegep. Akto arekje nengât kârikje are ewangimbo wâtnenje gembo nen âmâ mombaen me gain o dâm nângâyion.

9 Akto ire emelâk momogât pat akten dâm hannenjaet kârikje are hulaňep. Are âmâ yân bo miawaknengiep. Nen nenjaet kârikje nângâenje gembo Anutu momoje mem golâ katyekmap yâk konok nângajmâ tânnenguwen dâm ulilaňnegât are miawaknengiep.

10 Umatje bâleje miawak nengimbo momberâm aktenje ainâk tân nengumbo bo agep. Aregât hâmbâi gai umatje siâ miawakto

tân nengumbo bo akbiap aregât keiñe nâñgâenje biwinenje sândugewiâp.

11 Akto yekâ hainâk nengât Anutu ulilañbei. Hain akbiâ âmâ Anutuñe den nenje dondâ are nâñgâm wâtñe aknengimbo aregât ulit dondâgât den pat sambelembô Yesugât kâmot hâññe hâññe manmai arekñe den are nâñgâm Anutu mepaiñe mem agatbai. Are bunñe agâkgât Anutu nengât ulilañbei.

Pauloñe Korinti gâtñe bo heyenjieg.

12 O galalupne, nen wangât nâñgâm heroñe akmaen? Hin. Nenje luâk âmbâle hâññe hâññe manmai akto Korinti yençât dewunyeñân agak meme âlepñeâk mem manmaen aregât heroñe akmaen. Dâ areâk bo. Anutuñe okot nâñgâ nengiepgât hâkgât nâñgâ nâñgâ are bo nâñgâm âmâ agak meme âlepñe akmâ Anutuñe damun nenje akmâp aregât biwinenñân ârândâñâk mem manmâ okot âlep akmâ tân yençumaen. Aregât nâñgâm heroñe dondâ akmaen.

13 Akto den yençât kulemgoyion keiñe amâ bo heambukmâ tatâp aregât hin nâñgâre humo aktâp.

14 Nengât keinenje bikñeâk nâñgâi gârâmâ Humonenje Yesu are lâuwâñe purikato nen manman âlepñân manbaengât heroñe akmâ manbeigât nâñgâm heñgemgowi. Akto nenâkâ hainâk ye heroñe akmâ manbaigât nâñgâm heroñe akten.

15 Akto yene Anutugâlân biwiyeñe kali akto siân biwiyeñe hainâk kinbiapgât are nâñgâm aregât yekberâm agân.

16 Akto ulikñân Makedonia hâññan ariwerâm ain hin nâñgân. Nâ Makedonia dâwân ariwerâm getek

kebia Korinti ain âgâm Yesugât kâmot yekbian. Yekmâ arewa Makedonia hânân ariwian. Nâ ain âgâm Yesugâlân gâtje yekmâ ainba purik katbian âmâ hainâk uliknjân nekmâ heroje agi hainâk nekmâ heroje akbaigât nângâm yektere Yudaia hângât dâp ain katnekbai hain nângân.

17 Akto hain nângâm benje wangât bo togom yegân? Ye aregât hin dâyi, “Paulo amâ ikiñaet nângâ nângâne watmap. Akto den han lâuwân makmap.” hain dâyi. Amâ hiañgiyi.

18 Dâ aregât keiye makyeñgire nângâjet. Anutuje han lâuwâ bo akmap yâk den bunje makmap. Aregât nen gai yeñgât han lâuwâ bo akmâ den bunje makmaen aregât wan me wangât makmâ âmâ hainâk memaen.

19 Dâ areâk bo. Yesu Kristo Anutugât nanje yâkgât den uliknjân nâ akto Sila akto Timoteo nenje makyeñgiyion. Hin me hain mon? dâm bo makyeñgimaen. Bo. Kristogât akmâ bundâk dâmaen.

20 Akto hainâk Anutuje wan me wan nengât kârikje ketugu nengiwiapgât dâm heroje are wan me wan Yesuñe miepgât miawak nengiwiap. Aregât nen Yesugât kâmolân gâtje Anutuje magep are kârikje agep aregât kotje mem agatmaen.

21 Galalupne, Anutu konokje ikiye âi nengiep ye akto nen hârok Kristogât akmâ nen Anutuje menenekmâ kârikje ketugu neneckmap.

22 Hain akmâ nângât kâmot nângâ niñjet dâm ikiñaet Heakje hunjung anjo tirip kat nengimbo nen hin nângâmaen. Anutugât Heak âlepnje arekje kautnenñân menenekto nângâen aregât wan me wan nengât dâm hâriep are siân bunewâk miawak

nengiwiap aregât nângâen.

23 Galama, nâ wangât bo togom yegân aregât lâuwâje makbe. Ulikjân yekberâm akmâ hin nângân. Nâ hinje arim âmâ Korinti gâtje yekmâ bâleje agi are den kom miwindik yekbiangât umatje miawak yenjwiap. Are miawakbopgât hinje ain bo ariwiangât nângân. Yu maktân are Anutuŋe nângâm bunje dâp.

24 Gârâmâ nenje nângâ nângâyeje kom miwindik yekbaen âmâ ainâk hâknenje bo mem agatbaen. Dâ yeje biwiyeje Yesugâlân kali aregât heronje akbai dâm aregât mem kârikje ketugu yekmaen.

2

Pauloŋe Korinti kepian bo purikalep aregât keiŋe magep.

1 Aktô biwinâñâk âmâ hin nângân. Ulikjân Korinti kepian arim makyenjire umatje miawakyenjieg. Are lâuwâje miawakbopgât aregen hinje bo ariwian.

2 Ariwian âmâ galalupne okot âlep niŋmai are kambiamyeje bâliwopgât hinje bo ariwian. Ye bâlimbiâ âmâ nâ gain akbian? Hain nângâm aregât bo togom yegân.

3 Gârâmâ siân togowian dâm ain galalupne yeje okot âlep akmâ agak meme âlepje akmâ tân nugumai dâm kulem esenje kulemgom katere togombo emelâk oyanji. Kulemgom ain âmâ yeje nângât akmâ heronje akbaigât nângâm heŋgemgoân.

4 Aktô kulem esenje kulemgôân sop ain âmâ hin nângân. Ye biwiyeje umatje akmâ bâliwopgât

akto yenjât okot nângâyenjiman are nângâjet dâm yenjât akmâ tepne bâlimbo hâk hilâlâm owâinje bo nângâ yenjim kinmâ dewunne tuñe gembo indem kinmâ kulemgoân.

Galayenje yâk yenjât dosa hepunbei dâm magep.

⁵ Hain kulemgoân gârâmâ dondâ maktere bâliwopgât getek makbe. Yenjâlân gâtnej siâne bâleñe agep aregât nâ biwinâñ getek umatnej miawakniñep. Amâ ye âmâ biwiyeñe umatnej agâkgât mânjigeñgiep.

⁶ Ye biwirâ mem miwindikmâ wan me wan aganji are nângâre bo aktâp.

⁷ Hinje yâkgât dosa hepunmâ biwiñe mem sânduknej ketugunjet. Hain akbiâ luâk aregât biwiñe umatnej areknej mem ge katbop.

⁸ Aregât nâñe goaňyektere luâk bâleñe agep are yâkgât okot âlep are akmâ maňganjet.

⁹ Akto kulem esenje ulikjân kulemgoân amâ ye dop yenjguân. Ye âlepnej nângât lau watmai me bo dâm kulemgore oyañmâ lokom luâk bâleñe are henjemgoyi.

¹⁰⁻¹¹ Dâ hinje laune lokom luâk aregât dosa hepunaňbiâ nâkâ hainâk Niambi gulip akñet dâm mem ge kat nenekto aňun aنجiwâengât dosanje hepunaňdân. Niambine Yesugât kâmot gulip akñet dâmap aregât keiñe nângâmaen. Aregât yenjât akmâ Kristoñe nângâmbo âlepnej agâkgât luâk aregât dosanje hepundân.

Paulo Troa kepian biwi umat miawaganjep.

¹² Galalupne, nâ hân siân siân ariân aregât keiñe makyenjire nângâjet. Nâ ulikjân Troa kepian âgân ain Humonennej Kristo areknej meme

akniñmâ luâk âmbâle dondâ meme akyenjimbo Kristo henjem nenguep aregât keiñe nângâwerâm nângâlân togoyi.

¹³ Hain akbiâ makyenjgiwerâm âmâ galane Tito are bo mem miawaktere biwine umatne akto bo makyenjim âmâ hepun yekmâ Makedonia hânân ariân.

¹⁴ Yoe, Anutuñe Kristogât âi luâklupñe nen buñam kom mem miap pannenekmap. Hain aknengimbo pat âlep denñaet higenje âlepñe mem sambelienje liwalakmâ hân ârândây arimap. Aregât mepai humo aganbaen.

¹⁵ Nen Kristogât higen suk suk akmaen aregât luâk Anutuñe heñgemgo yekbiap are makyenjienje manman âlepñe miawakyenjimap. Dâ luâk bikje makyenjienje hilip agu agugât miawakyenjimap.

¹⁶ Hilip agu agugât ambolupñe higennenjande oloñyekmâ momo higenje akmâ yeñgimbo momai. Dâ manman âlepñe aregât ambolupñe oloñyekmâ manman higenje akmâ ewum goaneyekto manmai. Âi are amâ niñande mendo ârândây akbop?

¹⁷ Luâk dondâ arim hanâk hanâk puligât ilityenjim Anutugât den arim makyenjimai nen dop hainâk bo akmaen. Nen âmâ biwinenje irakñe akto Kristo olop biwinenje konok akto Anutugât dewunñâñ kinmâ Anutugât den âlepñe are makyenjimaen. Aregât kârikñe Anutuñe nengimap aregât Anutugât mepaiñe mem nângâmaen.

Anutugât hoŋ bawa yâk yeŋgât den pat.

¹ Akto ya kulemgoân are âmâ nâŋgât nâŋgâ nengimbiâ humo agâkgât kulemgoân mon? Bo. Hinnje luâk bikŋande âiyeŋe keiŋe ekmâ nâŋgâjetgât kulem esenŋe kulemgoyi are mem hekat yeŋgîyi are nen âmâ hain bo akmaen. Nen âmâ kulem esenŋe siâŋe me yeŋe kulemgoyi are bo mem manmaen. Nengât âi siânbâŋe ekmâ nâŋgâjetgât amâ ye agak meme âlepnej memai are yeŋgât ekmâ nâŋgâmai.

²⁻³ Akto kulem esenŋe aregât keiŋe den dopnej siâ makbe. Luâk den keiŋe hekat nengimai areknej âi nenŋe âlepnej are oyaŋmâ nâŋgâjet dâm humomolupyenjande kulem esenŋe kulemgom yeŋgimbiâ are mem arim makyenŋimai. Akto ye kulem esenŋe are oyaŋmai akto kulem esenŋâŋ gâwu kulemgomai amâ yân. Akto nen hain bo akmaen. Nengât kulem esenŋe amâ yeŋe dop akmai are akto gâwu bo akto kulem esenŋe bo. Nen gâwu mem kulemgomaen dop hainâk Kristogât den makyenŋimaen akto kulem esenŋe kulemgomaen dop hainâk den makyenŋienje biwiyeŋâŋ miawakmap. Akto Anutu manman kâriknej amboŋe areknej ikiŋe Heak âlepnej huŋgun aŋdo han biwiyeŋe mendo agak meme siâ akmai aregât den pat luâk âmbâle dondâ yekmâ nengât âi keiŋe nâŋgâmai. Akto ulikŋâŋ Mose âmâ den kâriknej kâlân kulemgoep amâ nen hain bo akmaen. Biwiyeŋâŋ den nenŋande gembo agak memeyerje âlepnej miawagep are amâ nengât kulem esenŋe hinare.

⁴ Akto nen nâŋgâ aŋgienje humo aktâp amâ Kristogât akmâ Anutuŋe nenekto âlepnej akmap.

5 Amâ nenje nengât keinenje maktenje bunje miawakbiapgât kârikje bo tatnengimap. Dâ siâ me siâ mendenje âlepnej akbiap amâ Anutuŋe meme wâtnenje nengimap hârok.

6 Akto nengât âi amâ den areâk bo. Anutugât Heak âlepnejande memeŋe aknengimbo den pat âlepnej makyenjienje manman âlepnej miawak yengimap. Dâ den kârikje bunje mem areknej manman kârikje bo miawak yengimap. Dâ den kârikje nângâmbiâ Anutugât Heak âlepnejande meme akyenjimbo ain manman âlepnejân manmai.

7 Akto den kârikje aregât keiŋe makyenjire nângâjet. Ulikjân Anutuŋe den kârikje kâlân kulemgoep amâ momogât pat. Hain akto Moseŋe ekto kulemgom metembo kât are lokom gem Israe luâk âmbâle mem oloŋ yegep. Hain akto Anutuŋe den kulemgombo egep aregât enem dewunje pagaleŋe akto Israe luâk âmbâleŋe Mosegât enem dewunje ekbiâ dewunyeŋe hilâlâm yengimbo bo egi. Gârâmâ pagaleŋe are sopŋe sopŋe tatbiapgât dop bo.

8 Aregât Anutugât Heak âlepnej areknej wan me wan nengât miawknengiwiap aregât pagaleŋe kârikje âmâ humo dondâ yem âmâ bo boakbiap areknej âmâ den kârikje ewangimap.

9 Are lâuwâŋe makbe. Den kârikje miawagep ainâk lokowaengât dop bo tatnengiâp. Aregât Anutuŋe den âiâŋ katnenekbiapgât dâp miawagep. Dâ hinje Yesuŋe bâleŋe agion aregât dosanenje mendo Anutuŋe ye dosa luâk bo dâm nengonlep aregât pagaleŋande den kârikjaet pagaleŋe ewangimap.

10 Aregât uliknân den kâriknje amâ pagaleñe kâriknje kilep amâ Yesuñe miawakto den kâriknje aregât pagaleñe bo agep.

11 Akto areâk bo. Moseñe den kâriknje pagaleñe yogan tatminep aregât kâriknje bo agep. Dâ Yesuñe nengât wan me wan miep amâ yoganje bo. Are pagaleñe bunje akmâ yem âgâwiap aregât kâriknje humo akmâ tatmâ âgâwiap.

Anutuñe pagaleñe nengimap.

12 Yu kulemgoân are nângâm biwinenje heronje humo akmaen. Hain akmâ Anutuñe denân bo katnenekbiapgât den pat âlepnej kepianje kepianje hârok hamep bo akmâ makyengimaen.

13 Dâ uliknân Mose ikiñe enem dewunje pagaleñe bo akberâm agep are Israe luâk âmbâleñje ekbâirâm ikiñe enem dewunje tigiep. Aregât dop nen hainâk bo akmaen.

14 Akto areâk bo. Uliknân Yuda nengât hakulupnenje Moseñe makyengimbo Israe luâk âmbâle ainâk biwiyeñe kâriknje akmâ katipnej katipyençuepgât den are bo nângâm heñgemgoyi. Israe luâk âmbâle uliknân hainâk akmâ gam gam yu miawaktâi ire amâ hainâk Mosegât den oyanjmâ katipnej hainare katipyençuepgât bo nângâmai. Aregât katip are yân bo hulanjbiap. Kristo konoknje mem hulanjbiap.

15 Israe luâk âmbâle Mosegât den keinânbak oyanjmâ bo nângâm âmâ tatmâ gambiâ gambiâ yu miawaktâi yâk yeñgât hanyenje katipnej olowâk akmaigât den bo nângâmai.

16 Hanyenje purikatmâ kembu mete katbiâ areknje katip are hulanjençuiap.

17 Akto Humonenje ikiŋe Heak Amboŋe kautnenŋân mendo owâinŋân mendenŋe wan me wan âlepŋe miawaknengimap.

18 Akto areâk bo. Nen âmâ dewunnenŋân katip bâlâk akmâ Humonenŋaet pagaleŋe Heak kârikŋe are ekmâ kindenŋe ketugu nenektô ikiŋe towat miawaknengimbo manmâ manmâ âgâenŋe pagaleŋenenŋe humo akmâ sambelem âgâmap. Are âmâ Heakgât kulem.

4

Anutugât pat âlepŋe amâ geâŋe bâlâk.

1 Akto Yesugât den pat makyenŋimaen nen âmâ Anutuŋe okot nâŋgâ nengim âi ire nengiep. Anutuŋe okot nâŋgâ nengim âi ire nengiep aregât biwinenŋe bo bâliwiap.

2 Hain nâŋgâm wan me wan bâleŋe are hamî panmâ hâkâŋ akmaen. Akto hianigât agak meme are hepunmâ Anutugât den are mem siâ siâ bo akmaen. Bo. Nenŋe den are oyaŋmâ keiŋe wan me wan miawakto are hanâk tek tekjân makyenŋimaen. Hain akmâ Anutugât dewunŋân kindenŋe huragumbo luâk âmbâle den pat bunŋe are hanâk hanâk makyenŋimaen are nenekmâ biwiyenŋâ nâŋgânengimbiâ ârândâŋ akmap.

3 Akto luâk âmbâle bikŋe are hememgât dopŋân manmai arekŋe âmâ den nenŋe bo nâŋgâmai.

4 Luâk âmbâle are amâ hân iregât damunŋe yoganŋe akmap arekŋe, pagaleŋân gâtŋe yâkgât den pat are nâŋgâwâi dâm nâŋgâ nâŋgâyeŋe gisap kombo dennenŋe bo nâŋgâmai. Amâ den pat are âmâ Kristo Anutugât dopŋe akmâ pagaleŋân gâtŋe

yâkgât den nângâwâi dâm nângâ nângâyenje gisap-komap.

5 Akto nen âmâ nenjaet keinenje bo makyenjimaen. Bo. Nen hin makmaen. Yesu Kristo amâ Humonenje dâmaen aregât nen âmâ yenjât âi luâk manmaen.

6 Akto Anutu uliknjân, “Hândâk kâlegen pagaleje miawagâk.” dâmbo miawagep areknej han biwi nângâ nângânenje hulaje akto hândâk kâlegen malion nen Kristogât enem dewunje ekmâ âmâ Anutugât pagaleje a egion.

Paulo umatje miawaganjo nângâmbo tânjât agep.

7 Nengât biwinenjân den âlepnej tatmap amâ umbâ hânnje mângimai dop hainâk. Haingât nenje kâriknenjân âi are bo mem manmaen. Anutugât kâriknejje kâriknej siâ hôrok ewangimap are mem manmaen.

8 Umatje miawak nengimap aregât keiñe amâ hin. Umatje are bikenba bikenba miawak nengimbo gain gain akmâ manbaen dâenje âmâ umatje areknej nen bo hilip nengumap. Akto umatje areknej nângâ nângânenje tigimbo han undup akmaen amâ nângâ nângânenje are dondâ bo bo akbiap.

9 Luâknje wan me wan bâleñe aknengimbiâ benje Anutuñe bo hepun nenekmap. Luâk bikñjande nengumbiâ ge yemaen dâ amâ bo bâlimaen.

10 Hilâm ârândâj Yesuñe hâk hilâlâm nângâm moepgât tirip are mem manmaen gârâmâ Yesuñe ikiñe manman âlepnej nengimbo hâknenje hutuk âgâmbo amâ bikñjande nenekmâ Yesugât manmanje hâknenjân ekmai.

11 Akto nen âmâ Yesugât âi memaen aregât Yesugât pat sambelem ariâk dâm aregât hâk hilâlâm nângâm bâsok momaen. Gârâmâ Yesuje wâtnej aknengimbo manmaen are luâk âmbâlenje hârok ekjet dâm âi humo mem manmaen.

12 Aregât hin. Nengâlân âmâ momonje âi menenekmap. Dâ yenjâlân âmâ manman golâne meyekmap.

13 Ulikjân Anutugât Heak âlepnej areknej luâk siâ meme aganjo kep kenju siâ kulemgoep aregât biknej hin, “Biwine Anutugâlân kalân areknej hâwât nekto dowâk owâinjeâk makyenjige.” hain kulemgoep. Akto nen hainâk Anutugât Heak âlepnej areknej meme aknengim areknej hâwât nenekto nângajmâ dowâk owâinjeâk makyenjimaen.

14 Akto nen âmâ wangât âi humo mem hâk hilâlâm nângâm hanâk dâm makyenjimaen? Hingât. Anutuňe Humo momonjânba mem oloňdo agalep yâknej âmâ nen akto ye hainâk oloň nenekto agatennje Yesu olop manmâ âgâwaen hain nângâmaen.

15 Anutugât han kalemjé sambelembô Anutugât mepainje mem manmaigât kâmot arekai sambelemap. Areknej yenjât akmâ miawakmap.

16 O galalupne, aregât siâkâ makbe. Umatnej miawak nengimap aregât keinje yu kulemgoân areknej hâknenje mem ge katmap. Hain akto âmâ hanâk biwinenje âmâ hilâm ârândâj kâriknejêak kilâkgât Anutuňe tân nengimap.

17 Akto nengât umatnjande amâ yogan owâinje akto areknej egâliaj umatnej tatmâ kâriknej akmâ âgâwiap are nengimbo ârândâjâk tatnengimap.

¹⁸ Aregât nen âmâ siâ me siâ hânâni miawakmap are bo ekmâ manmaen. Bo. Siâ me siâ tiwâk yemap aregât eknerâm manmaen. Amâ wan me wan ekmaen are amâ yogan. Dâ bo ekmaen are âmâ kârikje tatmâ yembiâp aregât aregâlâk ekmâ âsim kinmâ manmaen.

5

Iren hân yoganjân manmaen.

¹ Nen hin nângâmaen. Hâknenne amâ hân uliginenje hainare tâmbâje ire torokto Anutuňe himbimâni emet kârikje siâ mem peniajñmâ nengiwiap emet are luâk bâtyeňande bo mângiyi aregât kinmâ kârigem kinmap. Akto kinmâ âgâwiap.

²⁻³ Akto nen hinje hâknenne ire mem meanjmaengât hâkâje akmâ bâlâk kinbâengât indem manmâ âmâ hâknenne irakje aregât ukenje nângâm Anutugât dewunjân hâknenne irakje mem kinbaen aregât nângâenje biwinenne heroje akto lâmgom manmaen.

⁴ Hâknennaet uligiâni manbaen ârândâj tat tat urutenje ariâkgât manmaen yuyai olop manman are pandenje ariâkgât. Dâ hâk katipnenje tâmbâje kotgânegât bo aknengimap. Are yendoâk irakje lugum nengimbo geâkgât aknengiwiap gât nângâenje humo akmap. Aregât momogât pat agak are manmangât patjande kawulâkgât manmaen.

⁵ Wan me wan âlepje miawaknengiâkgât mem umale aknengiep i are Anutuňe hain aknengim dowâk Heak katnengim lugu nengiep.

⁶ Hain nângâm nângâ nângânenje kârikjeâk kinmâ âgâwaen. Akto nen hâknenne olop aregât

hânâñ manmaen amâ himbimâñ Humonenjen olop boâk manden.

⁷ Nen âmâ Yesu nâñgañmaen dâ wan me wan dewun nenje ekmaen are âmâ bo nâñgañmaen.

⁸ Benje nen nâñgâ nângânenjen kârikjeâk kinbaen. Akto hâk ire in hepumâ âgâm âmâ Humonenjen olop manbaen dâenjen biwinenjen sândugemap.

⁹⁻¹⁰ Akto nen hârok wan me wan hânâñ ire mendenjen aregât Kristoñe den makmâ kotgâ nenebiapgât welam ginnâñ kinbaenâñ hâknjenje olop hânâñ manmâ wan âlepje me bâleñje meyiongât hâuñje âlepje me bâleñje nengiwiapgât manmaen amâ Kristogât kambiamjen heronje agâkgât ikiñje âi memaen. Akto mombaen sop ain âmâ Yesugât kambiamjen heronje agâkgât kotje mem agatbaen.

Paulogât keiñje amâ hârokje nâñgañi.

¹¹ Akto Humonenjande hâuñje bâleñje me âlepje nengiwiapgât aregât hamep akmâ hanâk luâk âmbâle makyenjim hâwât yekmaen. Akto Anutuje wan dâep are hârok mendenjen nenekmâ âlepje dâmap. Akto ye hainâk biwiyenâñ nâñgâm bunje dâi me?

¹² Akto emelâk maktân are nâñgâm nengât kottenjenje mem agatjetgât bo maktân. Amâ hingât maktân. Luâk bâleñje bikje wan me wan ekmai aregâlâk nâñgâmbiâ humo akmap arekjenje wan me wan biwinenjen tatmap are nâñgâmbiâ gemap. Hain akto yengâlân togomai arekjenje yengumbiâ amâ nengât pat nâñgâm den hâuñje makyenjim mem ge kat yekbai aregât yu kulemgoân.

¹³ Akto nenje ye heroje akbaigât hain akmaen. Akto luâk âmbâle bâleñjande nengât den nângâm hin dâyi, “Woe, Pauloma âmâ sinduk akmai.” hain dâyi. Are amâ hanâk Anutugât âi mem malion aregât nângâm hain dâyi. Are amâ ukenyeñaet. Dâ nen amâ hanâk nângâ nângânenje hulanj agep aregât tân yeñguwerâm Anutugât âiâk mem agatbaen.

¹⁴ Nen hain aktenje Kristoje okot nângâ nengim han kalemjé arekje nen goañnenekto nen hin nângâm heñgemgomaen. Yesuñe ikiñe hâkñjaet bo nângâm âmâ nengât dosa mem moep sop ainâk nenje yâkgât akmâ hainâk moyion.

¹⁵ Yesuñe luâk âmbâle ukenyeñe watbâi dâm aregât moep. Mondo Anutuñe Yesu momoñânbâ goañdo agalep aregât nen hâkñenjaet bo nângâm manbaen. Amâ Yesuñe nengât akmâ moepgât nenje yâkgât akmâ manbaengât moep.

¹⁶ Akto ulikñân nen hângât pat mem manminionâñ ain âmâ hângât nângâ nângâ watmâ Kristo âmâ luâk yânje dâm nângâyion. Gârâmâ hinnje, hain bo nângâmaen. Luâk âmbâle amâ hângât nângâ nângâgât pat bo nângâyion.

¹⁷ Amâ hin. Anutuñe Kristogât akmâ âmâ irakñe ketugunenegep. Agak meme tâmbâñjande katip nenguep ainba oloñnenekmâ dâp irakñân katnegep.

¹⁸ Are amâ Anutu konok yâkñe nângâm heñgem nengiep arekje ulikñân nengât bâleñje aregât kuk nengim nanje huñgun ando gembo kuk are yâkgâlân kato moep aregât kuk are sândugembo nâ olop biwi konok akñet dâm oloñ nenegep. Dâ areâk bo. Anutu olop biwi konok akbaengât den

pat makyengimaen aregât den pat nengiep.

19 Den pat aregât keiñe hin. Anutuñe hin nângâep, “Luâk âmbâle nâ olop biwi konok akbaen.” dâm dosayene puliwiapgât Nanje hunjun ardo gembo dosanenje yâkgâlân kato moep. Aregât Kristo dumnenjân kilepgât den pat luâk âmbâle makyenginet dâm maknengiep.

20 Hain gârâmâ Kristogât akmâ lau lokom kinmâ Yesu nengât moep aregât den makyengimaen amâ hin. Anutu ikiñak biwinenjân kinmâ luâk âmbâle yengonmap aregât ye Korinti gâtne kulem esenje ire oyañdâi ye den ire nângâm heñgemgom Kristo amâ nengât akmâ moepgât Anutu olop biwi konok akjet.

21 Akto Anutuñe dosanenje bo akto luâk âmbâle âlepne nengonberâm Yesuñe agak meme bâleñe me dosa bo akmâp are mem âmâ dosanenje yâkgâlân kato dosa luâk hain are agep. Yâkje hain akto benje agak meme âlepne mem malep are nengâlân miawakto Anutuñe nenekto huragumap.

6

Aposoloñe kembugât âi membiâ umatñe siâ siâ miawakyenjiep.

1-2 Akto Anutuñe makto Yesaiañe kulemgoep bikñe hin tatâp,

“Humonenje hin dâep, “Nâje han kalemnaet sopñe miawaktâpgât ulitniñbiâ nângâyenjîan. Akto heñgemgoyeñgiân sopñe miawaktâpgât tânyenguân.” dâep.”

are kulemgoep bunje akto Anutuŋe mem purik katnenekbiapgât sop akto nen Anutu olop den kârikŋe hin hâwâtyekne. Bâin. Uŋak amâ Anutuŋe heŋgem nenguwerâpgât sopŋe are Anutuŋe heŋgem yenğuwerâp are hâkâŋ akmâ bo panbai. Bo.

³ Nen luâkŋe âi meme nenŋe makmâ sârekowâigât akto âi mendenŋe nen ekmâ girijnengiwâigât âi ârândâŋâk mem âmâ luâk âmbâle dop yenjân kâwâwâŋ kârâwâigât bo panmaen.

⁴ Bo. Nen Anutugât âi luâk manmaen nen hilâm ârândâŋ nenŋaet agak meme âlepŋe are mendenŋe luâk âmbâle hârok nenebâi ârândâŋ agâkgât âi bo memaen. Bo dondâ. Hin miawak nengimbo âi hanâk mendenŋe nenebâi ârândâŋ akmap. Umatŋe bâleŋe dondâ akto âiŋe humo akto wan me wan hâkoko olowâk are amâ bo hâkâŋ akmaen.

⁵ Akto gasaŋe bugâŋe nengumai akto kala busiân kat nenebâi akto ândenengim kot bâleŋe nengonmai, akto âi humo mem me sot bâlâk manmâ asiŋ bo yemaen,

⁶ arekŋe miawak nengimbo hanâk dâm âiâk mem agak meme âlepŋeâk mem âmâ nâŋgâ nâŋgâ âlepŋe are memaen. Akto kuk dowâk bo akmaen. Akto luâk âmbâle hârok agak meme âlepŋe akyeŋgim heŋgemgomaen. Akto Anutugât Heak kârikŋe arekŋe meme aknengimbo biwi konok akmâ manmaen.

⁷ Den bunjeâk lau elek bo maktenŋe Anutugât kârikŋe miawakmap. Hain aktenŋe luâk âmbâle yânŋe nenebâi ârândâŋ akmap. Akto areâk bo. Tembe lokoŋe yenğuwerâm akmâ unam tâwât

mem arimai nenje hainâk bâtnenje biken ain agak meme âlepje mem Anutugât kârikjân kinmâ makyenjimaen.

⁸ Akto luâk âmbâle bikje agak memenenje ekmâ ukenje nângâm kotnenje mem agatmai. Dâ siânbauje nenekbiâ bâlimbo kotnenje mem ge katmâ den bâleje magaŋgi nengimai. Akto nengât den bunje are siânbauje nângâm hiaŋgimai dâmai.

⁹ Akto hânân luâk âmbâleje bonângâ nengimai. Dâ Anutuŋe amâ nângâ nengimap. Akto umatje humo miawakto bâsok mondenje ainâk Anutuŋe meme aknengimbo âlepje manmaen. Akto gasalupnenjande mojet dâm tâk dâtâ dâtâŋe ore nenekbiâ Anutuŋe damunnenje akto bo moyion.

¹⁰ Nen okot umburuk aknenginjande hanâk biwi kauân manmaen. Umburukje hanâk luâk biwirâ heŋgemyenjumaen. Siâ me siâ mesakmaen amâ hanâk unsambe humo olop manmaen.

¹¹ O galalupne Korinti gâtje, nenje tek tekjân makmaen amâ ye okot dondâ akyenjimaen.

¹² Akto biwinenje bo gangerâmaen. Dâ yeŋe âmâ biwiyeje gangerâmai aregât nen olop agak memenenje konok bo aktâp.

¹³ Akto apoje nanlupyene makyenjimai dop hainâk hin makyenjige. Nen agak meme wan me wan ire akyenjimaen aregât yekâ hainâk nen okot âlep nângâ nengiwei.

Bâleje akto âlepje gala konok bo akbat.

¹⁴ O galalupne, ye âmâ luâk âmbâle biwiyeje Yesugâlân bo kali are yeŋgât agak meme are amâ siâŋe ye yâk olop biwi konok bo akbei. Akto agak meme âlepje akto bâleje amâ dopyetje konok

mon? Akto hilâm hândâk amâ dopyetjé konok mon?

¹⁵ Haingât Kristogât gasa kautjé olop gain gain han konok akbiandat? Me Anutu nângajmapjé Anutu bo nângajmap are gain gain ârândâj akbat. Bo.

¹⁶ Akto nen âmâ Anutugât emet âlepjé hainare akmaen aregât nen me luâk siâjé lâpiogât kotjé mem agatmâ are olop biwi konok bo akmaen. Akto nen âmâ Anutu manman Ambojaet emet âlepjé aregât keiye makbe. Ulikjân Anutu je makto Propete bikjande hin kulemgoyi,

“Nângât kâmolân gâtjé ye olop tatmâ hutyejân bam gutbaen. Akto nâ yejgât damunyenje akbian. Akto ye nângât kâmolân manbai.

¹⁷ Aregât nângât den bo nângâniijmai are hepunyekmâ yejeák manbei. Akto siâ me siâ bâlejé are mem bo howaiwai. Bo howaimbiâ âmâ âlepjé meyektere nângâlân dewatim manbai.

¹⁸ Hain akbiâ nâje yejgât Eweyene akbian. Akto nâje ye nan baratlupnerâm yejgonbian.” dâep. Humoje hain dâep.

7

Pauloje Korintiyenjât pat nângâm biwiye heronje agep.

¹ Galalupne, Anutu je makmâ kalep ire nângâm hejgemgom hâknenjé akto biwinenjaet helej are hepunmâ Anutugât hamep akmâ agak meme âlepjé huragumap are membaen.

² Han nângâ nângâyejé bo gangerâwei. Nen ulikjânbak luâk âmbâle bo akmâ bâliyion akto biwiyejé bo mem helej akyenjigiyion. Akto siâ me siâ

bo kâmbu meyengiyion aregât ye nengât nângâm biwiyeñjande nengât okot âlep nângâwei.

³ Akto nâ ye hâkyeñje tunmâ bo maktân. Bo. Nâ emelâk hin maktân. Nen yeñgât okot âlep nângâmaen. Aregât umatje miawakto bâsok mombiâ âmâ âlepñje nen gai hainâk bâsok mombaen. Akto wan me wan kârikje nângâm heroje akbiâ nen âkâ hainâk heroje akbaen.

⁴ Ye biwiyeñje Yesugâlân kali hainâk manmâ âgâwai aregât agak memeyenæt luâk âmbâle makyengim âmâ bo ajuñ ançiman. Akto nâ umatje hinje miawak niñdo yeñgât pat nângâm mâruje humo nângân aregât biwine sândugemap.

⁵ Galalupne, umatje âgâlân miawaknengiep aregât keiñje makyengire nângâjet. Nen Makedonia hânâñ ain ari malion. Ain mandenje nengâlân umatje wan me wan dondâ nengâlân miawakto hâknenje bo hutuk âgâep. Akto hâknenñân kuk humo miawaknengimbo biwinenje hamep agep.

⁶ Hain aktenje Anutuje luâk âmbâle biwiyeñje umatje are mem yeukñe ketugumap arekñje nengât biwinenje sândugeâk dâm Tito huñgun anđo togom nengât biwinenje mem giep.

⁷ Akto Titoje nengâlân togom yeñje gala aganji aregât den pat maknengimbo nângâenje biwinenje sândugiep. Akto Tito togom yeñgât den pat maknengiep amâ hin. Yeñje nâ nekberâm kârikje akmâ tatâi akto bâleñje agi aregât biwiyeñje indiep, akto nângât den amâ âlepñerâm nângât den pat are nângâne dâm magi aregât den pat maknengimbo nângâenje nune biwine sândugiep.

⁸ O galalupne, nâ âgâlân yeñgât kulem esenje

kulemgom katere yeñgâlân togoep areknej biwiyenje mem bâlimbo nângâre âlepnej agep. Âgâlân kulem esenje pup pup oyanji ainâk kulem esenje areknej biwi umat ketuguyegep aregât nâkai biwine umatnej agep. Dâ hinje bâlejeyeje makmâ miawakmâ hepunmâ han biwiyenje purik kali aregât nângâm heroje aktân.

⁹ Akto nâ yeñgât biwi umat aregât heroje bo âgân. Bo. Nen âmâ nângâ nângâyeje âlepnej agâkgât Yesugât den pat makyençiyion amâ Anutu ikiñak biwi umat ire mem agat yeñgimbo bâleje yenje makmâ miawakmâ hanyenje purik kali are nângâm heroje akmâ mâruân. Amâ dennenjande bo mem bâliyegegpât.

¹⁰ Akto agak meme iregâlâk Anutunjé makto umatnej miawakmap areknej biwi umat mem miawakto bâleje nenje makmâ miawaktenje Anutunjé mem heñgemgo neneckmap are nângâm biwi umat amâ âlepnej dâm nângâmaen. Amâ siân nângâenje bo bâliwiâp. Dâ hângât luâk biwiyenje umatnej akto bâlejeyeje bo makmâ miawakbiâ amâ momogât dâp miawak yeñimap.

¹¹ Ekjet. Biwi bâle owâinjande yeñgâlân bunje dondâje umalâk mem miawagep areknej wan akyençiep? Areknejak hâwât yekto Anutugât hamep akbiâ biwiyenje indembo agatmâ, “Paulo nengâlân togom heñgem nenguâk.” dâm den heñgemgoyi. Akto areknejak goaŋ yekto luâk bâleje agep are kukdâ anji. Hain akbiâ agak memeyerje âmâ tektekñân hain miawakto ârândâj agep.

¹² Akto kulem esenje kulemgore oyanji are nâ luâk siâ akmâ bâlimbo aregât bo kulemgoân.

Akto nâ luâk bâleje miep aregât bo kulemgoân. Bo. Anutugât dewunñân yençât hin kulemgoân, yeje nengât akmâ biwiyeje humo yemap are nângâjetgât kulemgoân.

¹³ Aregât miawagâk dâm kulemgore oyañmâ nengât biwinenjande heroje dondâ akto nângâm heroje dondâ agion. Heroje akmâ biwinenje sândugiep.

Korinti gâtjande Tito biwi âlep aganji.

Akto areâk bo. Yeje Tito gala aganbiâ biwiye hutuk âgâep. Hain akto Titonje hepun yekmâ nengâlân togom den are maknengimbo heroje dondâ agion.

¹⁴ Uliknjân nâje Tito magañmâ yençât agak meme âlepje aregât pat magañân. Hain magañdere hepun nekmâ yençâlân arimbo yençât agak memeyeje magañân are bunje hainâk akniñi dâm purik katmâ togom makniñep. Hain makto nâje Tito magañân ina bunje agep aregât bo ajuñ angiân.

¹⁵ Akto Titonje yeje hârok yâkgât hamep akmâ dowâk lauñe lokoyi aregât nângâm yençât heroje dondâ nângâmap.

¹⁶ Aregât yençât keiyeje nângâre bunje akbi-apgât pat nângâm heroje aktân.

8

Makedonia gâtjande puli kali aregât den.

¹ Galalupne, hinje Anutunje ikiñe kâmot Makedonia hânâñ manmai are damunyeje akto wan me wan miawakyençiep aregât den pat makyençire nângâjet.

2-3 Akto âgâlân Makedonia luâk âmbâle biwiyenje Yesugâlân kali are umburuk dondâ mali. Hain akmâ heroje humo agi. Hain akmâ Yesugât kâmot siâ umburuk dondâ mali are yengât den pat nângâm okotejenje nângâyeñgim tâwât dewunje han owâîneâk kârikje yengât dop are ewangim katmâ menduguyi. Hain akbiâ umburuk dondâ miawak yengiep.

4 Hain akto, “Hanâk kepia hârok hain agi aregât nen âkai âi are mem Anutugât kâmot umburuk dondâ mandâi are tân yenguenje ârândây akbiap.” dâm hâwât nenebiâ yâk yengât wan me wan hârok mem arim yengiyion.

5 Akto nen ulikjân hin nângâyion, “Makedonia gâtje umburuk mandâi areyengât wan me wan are getegâk katbai.” dâm nângâyion. Dâ yâk Anutu Humonenjenje dâmai aregât launenje lokom wan me wan hârok kali.

6 Hainare gârâmâ Tito han kalem âi ire kei je kalep are goañdenje ye hutyenjân wan me wan potatmâ kali aregât âi âlepje are mem metewiap.

7 Akto ye agak meme bikje emelâk âlepje dondâ akmai amâ hin. Biwiyenje Anutugâlân katbiâ tato nângâ nângâ yenge emelâk humo akto den pat âlepje makyengimai. Akto Anutugât âi memberâm kârikje dondâ akmâ nen okot nângâ nengim akmai. Akto aregât hainâk agak meme âlepje dondâ akmâ âi ire mem âmâ tâwât dewunje katmâ menduguwei.

Korinti gâtjande puli makmâ hâreyi are mem meteñjetgât magep.

8 Akto yu maktân are den kârikje katmâ bo hâwâtyektân. Nâ yeŋgât han kalem gain gain yendâp akto bikŋjande Anutugât pat akmâ âi mem manmai aregât keiŋe miawagâkgât maktân.

9 Akto areâk bo. Humonenje Yesu Kristo Eweŋe olop mammâ kotje siâ siâŋe hârok dondâ mem malep arekje okot nâŋgâ nengim hanâk dâm hânân gem luâk umburuk hainare akmâ malep. Hain akto âmâ ye siâ siâ dondâ membaigât dâp miawakyenjiegip.

10 Ye hin akbiâ ârândâŋ akbiapgât hin nâŋgân. Ye homban amuknâŋ tâwât dewunje nenje katbaen dâyi aregât hinŋe âi are mem metewei.

11 Uliknâŋ âi iregât ukenje nâŋgâyi aregât ye dop yeŋânâk katmâ metembiâ tâwât dewunje huragumbo umburuk dondâ arekje membai ain âmâ âiyeŋe bo akbiap.

12 Akto ye hain akmâ wan me wan tatyenjîap aregât dopyenjânâk katbiâ Anutuŋe agak meme aregât ukenje nâŋgâwiap. Dâ ye wan me wan bo tat yeŋgiâp aregât Anutuŋe bo hâwât yekto katbai. Dopyenjân katbiâ Anutuŋe ekto huraguwiâp.

13 Akto ye wan me wan tatyenjîap a hârok katmâ yeŋgimbiâ siânbanje dondâ akbiâ umatje miawak yeŋgiwiap aregât bo kulemgoân. Bo. Ye akto siânbanje hârok dop konok akbaigât kulemgoen.

14 Akto hinŋe ye Yesugât kâmot hârok ârândâŋâk tatengât nâŋgâm uŋak yeŋe yâk yeŋgimbiâ âmâ benje siân yâkje wan me wan tân yeŋguwai are yeŋgimbiâ ye membai. Agak meme ain âmâ ârândâŋâk akbai.

15 Akto aregât Anutuŋe makto Moseŋe hin

kulemgoep, “Luâk siâ sot dondâ miep are unsambeje bo akto âmâ ârândâj agep. Dâ siâ getek miep are gai umburuk bo akmâ âmâ ârândâj agep.” Akto den bunje agâkgât ye yenjât biknej are mem yenjinjet.

Tito akto galalogâtnej okot âlep akyenjinetgât magep.

¹⁶ Akto nâje yenjât akmâ han kalem nângâyenjîan. Anutuŋe dop hainâk okot âlepgât gala tân agu agu aregât âi Titogât biwiŋân totokombo biwiŋe agalep aregât Anutu mepainje mendân.

¹⁷ Aregât gâ ari Korinti gâtnej yekben dâm magajdenje âi aregât ukenje dondâ nângâep. Aregât Anutugât mepainje mene.

¹⁸ Akto nenje galalogâtnenje lâuwâ siâ huŋgun yetkire olop ariwai. Siâ amâ Yesugât kâmot hâroknej, “Luâk ire den pat âlepnej maknengimbo ektenje dâtnje akmap.” dâmai.

¹⁹ Anutugât kâmotnej luâk are yâk âmâ okot kaugât puli mem ariwaigât âi tânnenguâkgât mem kali. Âi are Kembu nâŋgaŋmâ biwi owâiâk memaen.

²⁰⁻²¹ Akto nen Humonenŋaet dewunjân âlepnej agâkgât konok âi ire bo memaen. Akto luâk âmbâle siâŋe pei nenekbâigât Anutugât pat dâm puli katmai âi are luâk âmbâle yenjât dewunyeŋân mem manmaen. Aregât siâŋe nenekmâ makmâ sârekowâigât puli humo are ârândâŋjâk yenjawaen.

²² Haingât galanenje siâ yâk olop ariwai yâk âmâ hilâm dondâ âi wan me wan dop koenje âi miep are âlepnej akmap. Akto hinnej yâknej âmâ

ye nengât launenje dowâk lokomai are yekberâm aktâp.

²³ Akto galane Tito âmâ tân nuguep areknej tân yenjumap. Akto luâk lâuwâ olop ariwai are Yesugât kâmot yâknej âi miet dâm hunjun yetkimbiâ âi membela luâk âmbâle dondâ yelekmâ Kristogât kotje mem agatmai.

²⁴ Aregât yâknej ye penâyenjimbiân amâ okot âlepgât tân yenjuewi. Akto yene agak meme âlepnej memai aregât keiyeje yâk makyenjienje nângâyi den are bunje agâkgât ye tân yenjumbiâ Yesugât kâmot hâroknej nângâmbiâ ârândây akbiâp.

9

Puli katmâ manjetgât makyenjiep.

¹⁻² Akto nâje Yesugât kâmot Makedonia hânâñ mandâi are hin makyenjîan. Korinti Akaia hânâñ gâtnej hombaŋ uliknâñ tâwât dewunje katberâm ukenje nângâyi. Hain dâm makyenjire agak memeyerje nângâm hainâk tâwât dewunje katberâm ukenje nângâyi. Aregât yenjât biwiyeje âi iregât ukenje agâkgât lâuwâje bo kulemgowerân.

³ Gârâmâ nâje Yesugât kâmot Makedonia hânâñ manmai are hin makyenjîan, Korinti gâtnej emelâk wan me wan potatmâ katberâm agi dâm galalupne hunjun yenjire togom agak memeyerje yekbai. Yekbiâ nângât den bunje akto heronje akbaen are miawagâkgât wan me wan nângâm henjgemgowerai.

⁴ Dâ Makedonia gâtnej siâ nâ olop togom yekbiâ bo henjem aguwai âmâ nâ gain gain akbaen?

Nâ den magân are bunje bo akbai aregât ajuŋ
aŋgiwaen. Akto yekâ hainâk ajuŋ aŋgiwai.

⁵ Aregât hinje galalupne biknej sonj huŋgun
yenŋire yenŋâlân togom okot âlepgât tâwât
dewunje katbaen dâm makmâ hâreyi are bunje
agâk dâm hâwât yekbai. Hain akmâ puliyeŋe
biknej potatmâ katbiâ talep are haminjân nunak
yenŋâlân togom tâwât dewunje yeŋe emelâk
menduguyi are katjet dâre dowâk owâiŋeâk
katbai. Hain akbiâ mem arim yenŋiwian. Are
âmâ bo hâwât yekbiangât.

⁶ Hin nâŋgâyeŋgiwegât maktân. Luâk siâ âigât
hâkâj akmâ siâ getegâk kâmetmâ âmâ sot bunje
yendoân getek mem manbiap. Dâ luâk siâŋe
âi kalam umatnej manbiapne bunje sopnjaŋ
umatnejêâk mem nembiap.

⁷ Akto ye siâkâ siâkâ ikiŋeâk ikiŋeâk biwiyeŋân
nâŋgâm henŋemgowi. Aregât yeŋe yenŋâlân biknej
bo hâwât yekbai. Anutuŋe luâk âmbâle yenŋiwaigât
ukenje nâŋgâmai are okot âlep akmâ tân yenŋumap.
Aregât bo hâwât yekbiâ siâkâ ikiŋak ikiŋak ukenje
nâŋgâm katbei.

⁸ Akto Anutuŋe han kalemŋaet akmâ wan me
wan yenŋimbo mem sambelem manbai aregât
hinje hilâm ârândâŋ wan me wan yenŋâlân tatâp
are potatmâ biknejêâk âi âlepne siâ yenŋiwaigât
âiyeŋe âlepne sambelewiap. Are miawagâkgât
Anutuŋe bo pâpkomap.

⁹ Aregât keiŋe Anutuŋe makto luâk siâŋe hin
kulemgoep,

“Luâk âmbâle bikŋande sot me wan me wan
yenŋimbiâ âmâ Anutuŋe agak meme âlepŋaet

meme akyenjimbo agak meme âlepnej akmâ âgâm manbai." hain kulemgoep.

10 Anutuŋe han kalem akmâ kalam ambonje aleknej wanjmap me sot bunje me wan me wan ak-nengimap areknej yekai âi kalam kâmetgât aleknej peniaŋmâ yeŋgim yeŋgât agak meme âlepnej sam-beleâk dâm meme akyenjimbo

11 hokboâk hokboâk han kalem akmâ wan me wan potatmâ katbiâ tato are nenje mem Anutugât kâmot umburuk are yeŋgienje mem âlepnej manmâ Anutu okot âlep agaŋmâ mepai meaŋbai.

12 Galama, yeŋe Anutugât kâmot wan me wan bo tatyenjîp are yeŋgimbâ âiyeŋe ârândâŋ aktâp. Gârâmâ areâk bo. Yeŋgiyâi ain bikŋande agak memeyeŋe ekmâ Anutu mepaiŋe mem manbiâ Anutu gâlân ârândâŋ akmâ âgâwiap.

13 Hain akto ye Kristogât den pat âlep bo heambukmaigât lauŋe lokomai. Aregât keiŋe han kalem yeŋjande mem miawakto Yerusalem kepia gâtnej akto Yesugât kâmot bikŋe hârok yeŋgât han kalam agak memeyeŋe ekmâ Anutu mepaiŋe mem heroeŋ agaŋbai.

14 Hain akmâ Anutuŋe yeŋgât han kalem ewangimapnej damunyeŋe akmapgât ekmâ han biwiyeŋjande hikoyekmâ kinmâ yeŋgât akmâ Anutu ulilaŋbai.

15 Galama, Anutu han kalemnej are gain gain makmâ miawakbaen? Aregât hanâk yei dâm mepaiŋe mem magaŋmâ âgâwaen.

10

Anutugât tembe saut lokom yeŋgumaen.

1 O galalupne, Kristonje amâ lumbe yeuknej akyenjimbo yâkgât wâtnjân kinmâ yeuknej akyenjiman. Aregât yenjât biknjande hin dâyi, “Woe, Paulo âmâ han lâuwâ akmâ togom bennej yeuknej aknengimap. Dâ kâlewângen manmâ âmâ peinenekmâ kulemgoep.”

2 Aregât siân togom peiyekbian. Dâ den are bo agâk dâm âmâ dowâk agak memeyene hejgemgewei. Hain bo akbiâ amâ luâk biknjande, “Pauloma âmâ hângât nângâ nângâ watmai.” dâyi aregât denyeje kom miwindik yekbian.

3 Akto nenje hânân bam gutmaen. Dâ amâ hângât luâknej agumai hain bo agumaen.

4 Akto hângât luâk tembe saut lokom yenjumai. Dâ nen âmâ hain bo akmaen. Nen âmâ Anutugât wâtnjân kinmâ Bâleje Amboje akto yâkgât sinduk baniara are yenjuwerâm manmaen.

5 Aregât arim luâk biknej Anutugât bo nângâ aŋberâm akmai are arim makyenjienje nângâm ukenje bo akmai. Akto pâlâmnej akmai. Akto luâk biknej Anutugât hâkâŋ akmâ Anutugât den bo lokomai are agak meme âlepnej akjet dâm âi humo mem hâwât yekmâ makyenjimaen. Amâ luâk âmbâle biknjande hângâlâk nângâmai are Kristonje damunyeje agâkgât makyenjimaen.

6 Akto yenjâlân gâtnej biknjande hinje launenje bo lokomai arekjene kulem esenje ire oyanmâ agak meme âlepnej akbai. Dâ biknjande den nenje hâkâŋ akmâ hângâlâk nângâm manmâ âgâwai are nenje togom den makyenjim miwindik yekbaen.

Luâk biknjande Paulogât nângâmbiâ giep.

⁷ Wan me wan siâ yu miawaktâp are ekjet. Akto yeñgâlân gâtne bikñande hin dâyi, “Kristoñe emelâk damunnenje akmap.” dâyi. Luâk hain dâyi are hin makyençire nângâjet. Kristoñe ye damunyeñe akmap hainâk nen damun nenje akmap.

⁸ Akto areâk bo. Humoñe hin maknengiep, “Korinti gâtne nângât hârogâk nângâwai.” dâm damun akjetgât âi nengiep. Akto gulip akyençgiwen dâm bo nengiep. Akto nângât âi aregât âi mendere Anutuñe ekto ârândây akmap aregât kotne bo mem ge katbei. Akto bo anjun angiân.

⁹ Gârâmâ kulemgore ekmâ hamewakñetgât yu bo kulemgoân. Bo.

¹⁰ Akto yeñgâlân gâtne bikñande nângâ yâkgât hin dâyi, “Woe, Pauloñe den umatñe kulem esenjân kulemgom kato oyanđenje dâtne akmap. Dâ ikiñak togom maknengimbo âmâ den are nângâenje âmâ yeukñe akmâ yânje akmap.” nângât hain dâyi.

¹¹ Aregât siân yeñgâlân togowianân âmâ den umatñe kulem esenjân kulemgoân are hainâk launân makyençire nângâmbiâ dâtne akto hamep akbai.

¹² Akto yene hin akmai. Ye yene dopyenjânâk manmai. Yeñgâlân gâtne konokñe amâ siâgât nângâm agak meme are dop agumap. Hain akmâ koteñeñe mem agatmâ yenaet nângâ aŋgimbiâ humo akmap. Aregât ye sinduk akmai nângân. Dâ nen âmâ hain bo akmaen akto nen yeñgât dop bo memaen.

¹³ Akto nenjaet dop horat aregenâk arim makyençimaen. Nen Anutuñe âi nengiep aregâlâk

nângâm ari makyenjimaen. Anutuŋe âi are âmâ hânje hânje hârok potatmâ nengiep. Ain horalân makyenjimaen. Akto hainâk ye makyenjigaen aregât âi nengiep. Gârâmâ aregât kotnenje bo mem agatmaen.

14 Ulikñân dowâk Anutugât launje lokom kâlewângenba dowâk yenjâlân togom makyenjenje Yesugât keiŋe pup pup nângâyi aregât âi memaengât hâk mem agat agatgât den bo makmâ sambelemaen. Dâ togom bo makyenjîan dâine dennenje bunje bo akbop.

15 Gârâmâ âi are bo mem meteyion aregât luâk bikñande âi mem meteyi yâk yenjât âiân hanâk watmâ kinmâ aregât hâknenne bo mem agatmaen. Bo. Ye hanyenjande Yesu Kristo nângajmâ kepilâm âgâmbiâ âmâ benje yenjât akmâ âinenje mendenje humolem âgâkgât bundâk hannenne aregât kindo manmaen.

16 Aregât luâk âmbâle hamiyenjângen manmai yâk yenjâlân den pat âlep makmâ ariwaen. Dâ luâk siâgât âi bunje mem kinmâ mem metiep aregât âgâ âgâje bo akbaen.

17 Aregât keiŋe Anutugât kulemje hin maktâp, “Luâk siâ egâliaŋ den makmâ âgâ âgâje akberâm âmâ benje Kembugât akmâ âgâ âgâgât makbiâp.”

18 Akto areâk bo. Luâk âmbâle yenjaet kotejenje mem agatbai are amâ Anutuŋe luâk âmbâle yânje dâm yekto gemap. Dâ Humoŋe luâk âmbâle bikñe meyekmap are âmâ Humoŋe yekmâ luâk âmbâle âlepnej dâm yekto huragumap.

Pauloŋe ikiŋe keiŋe makyenŋiep.

1 O galalupne, luâk yeŋgâlai togom koteŋeŋe mem agatmai are yeŋgât makyenŋiwe. Yâkŋe nâŋgât kotne mem ge katmai aregât nunaet keine makyenŋire yeŋe nâŋgâm yâk yeŋgât keiyeŋe nâŋgâmbiâ yânje akbiâp. Dâ keine maktere nâŋgâ yâkgât sinduk akmâp dâwai amâ hanâk makbe.

2 Anutuŋe yeŋgât okot akmâ nâŋgâ nâŋgâŋe humo katmâ nâŋgâlân togoŋet dâm yeŋgonmap. Agak meme aregât dâm nâŋe yeŋgât nâŋgâmâk akman aregât luâk siâŋe ikiŋe âmbâle dâtâŋe âlepne memberâm nâŋgâmap dop hainâk ye Kristogât dâtâŋe aregât meyegâk dâm âi yeŋgât hutyeŋâŋ âi mem hâk hilâlâm kakŋâŋ malâŋ.

3 Gârâmâ ulikŋâŋ niambi mulum humo arekŋe yonâk togom Ewa hiaŋgiep dop hainâk luâk hinŋe yeŋgâlân togoyi arekŋe agak memeyeŋe âlepne are aktô Kristo okot âlep aganmâ denŋe lokom kinmai are gulip komberâm nâŋgâ nâŋgâyeŋe aktô han biwiyeŋe heyenŋiwerâm akmai are nâŋgâre biwine dondâ bâliâp.

4 Aktô luâk arekŋe Yesugât keiŋe makyenŋimai aregât hâkâŋ akmâ Yesu siâgât den makyenŋim âmâ Anutugât Heak kârikŋjande kautyenŋâŋ miep aregât wâtŋâŋ bo kinmâ hiaŋgi den makyenŋimbâ dowâk nâŋgâyi. Den pat are nâŋgâre umatne humo miawaktâp.

5 O galalupne, hiaŋgi luâk arekŋe hin dâmai, “Nen âmâ Aposolo hârok ewangi yekmaen.” dâmai aregât nâŋgâ Aposolo ire amukyeŋgân bo manman aten.

6 Nâmâ den makmakgât keiŋe siâŋe bo hekat-niŋdo makman. Gârâmâ nâŋgâ nâŋgâne âmâ

âlepñe. Aregât keiñe hin me hain makyençienñe nângâm meteyi.

⁷ Dâ nâje yençâlân togom Anutugât keiñe makyençian ainâk ye wan me wangât bo ulit yençian. Ye umatñân manbâi dâm yân togom makyençian. Aregât yeñe nângât nângâniñbiâ geâp mon?

⁸ Bo. Nâmâ tânyençuerâm âmâ Yesugât kâmotne siângen manmai yâk ulyençienñe niñbiâ are mem manmâ ye makyençiyion.

⁹ Akto hutyeñân mandere ain siâ me siâgât umburukne akniñdoân âmâ umatne bo yençian. Bo. Yesugât kâmot Makedonia hânân manmai arekne togom wan me wan niñi. Aregât umat bo yençire âmâ owâinjân mali. Nâ hain agân aregât nângâre âlepñe aktâpgât hain akbian.

¹⁰ Aregât den pat yençâlân sambeleâk dâm akto Akaia hânân hainâk sambeleâk dâm Kristo dewunñân kinmâ Paulo bunje maktâp dâjetgât ya kulemgoân.

¹¹ Aregât keiñe amâ nâje okot bo nângâyençim kotne mem agatman me? Hain bo. Nâje Anutugât dewunñân kinmâ hain dâm okot dondâ nângâ yençiman.

¹² Akto hiangi luâk arekne yenaet nângângimbiâ humo akto hin dâmai, “Anutuñe Pauloma wâtnje akyençimbo âi memai hainâk nen gai wâtnje aknengimbo âi memaen.” hain dâmai arewa den hiangi miawakto nângâhet dâm nunaet keine kulemgom metewe.

¹³ Hiangi luâk are âmâ Aposolo nengâlân gâtne bo. Yâkne nen Aposolo âi memaen dâm hiangim âi hanâk hanâk mem hiangim Kristogât âi dâmai.

14 Akto Niambi hainâk akmâ henengiwerâm ikiñæt hâkjë mem purik katmâ aŋelo pagaleñe amboñe hainare akmap.

15 Aregât Niambigât âi luâk hâkyeñe mem purik dâm, “Nen agak meme âlepjeâk akmaen.” dâm hiaŋgim hainâk akmâ heyengiwerâm akmai. Hain akmai aregât hâmbâi Anutuŋe wan me wan memai aregât agak memeyeñe dopyeŋân akyeŋgiwiap.

Paulogât kakŋâŋ umatje humo miawagep.

16 Maktân aregât gaetje maktere nâŋgât den are nâŋgâmbiâ nâ luâk kopa hin are bo akbian. Dâ hanâk makberâm âmâ keine mem miawaktere nâŋgâniŋbiâ hâknaet bâlensiâ makmâ mem agatbe.

17 Dâ den ire makberân âmâ Kembugât lau bo makberân. Nunaet hâknaet mem agat agat gât hanâk sinduk denje hainare makberân.

18 Luâk dondâŋe hângât nâŋgâ nâŋgâyeñe watmâ hâk mem agat agat den makmaigât nâ hainâk yu makberân.

19 Yeŋe nâŋgâ nâŋgâyeñe nâŋgâmbiâ humo akmapgât hiaŋgi luâk yeŋgâlân togomai are dowâk nâŋgâ yeŋgim maŋgan yekmai. Aregât nâ hainâk den hembalik makyenjire dowâk maŋgan nekbai me?

20 Akto siâŋe togom âi yeŋgim hâkâŋyeñe akmâ ondopyeñe hogom yeŋgât nâŋgâmbiâ gembo bâleňe akyeŋgimbiâ âmâ yeŋe âlepje dâm maŋgan yekmai.

21 Akto nâmâ yeukjë akmâ maŋgan yekman aregât hâkâŋ akmâ heninjmai. Âlepje nâ hainâk kotne mem agatmâ makyenjire dowâk nâŋgâ

nin̄bai me? Hiaŋgi luâk are wan me wan akmâ manmai. Nâkai hainâk akbom.

22 Yâk, “Nen âmâ Yuda gâtnej kotnenje siâ Hebraioâk tiŋ tiŋ dâm makmaen.” dâmai. Akto nâkai hainâk Hebraio yengâlân gâtnej. Akto yâk, “Nen âmâ Israegât hakulupnej.” dâmai nâkai hainâk makman. Akto yâk, “Nen amâ Abrahamgât hakulupnej manden.” dâmai nâkai hainâk manman.

23 Yâk, “Nen âmâ Kristogât âi luâk akmaen.” dâmai. Benje aregât nâkai hain akmâ hin makman, “Kristogât âiâñ nâye hârok yâk ewangiyekman.” hain makman amâ nune ukennaet bo maktân. Yeŋe hâwât nekbiâ aregât sinduk akmai hain akmâ maktân. Akto areâk bo. Âi humo mem ewangiyekman. Akto âi iregât kala busi kâlegén katnekbiâ bo yeugeminiâñ aregât nâye ewangiyekman. Luâk dondâye bugâye nugumbiâ momberâm akman.

24 Akto Yuda luâk yengât humomolupyeyande tâk dâtâ dâtâye haminâñ orem orem pan nekbiâ sop 39 agep a haminâñ hainâk hainâk akbiâ momerâk agep.

25 Akto sop âlâwu bugâ meân. Akto siâñ kâtnej panmâ nuguyi. Akto sop âlâwu arim arim makyengiâñ sop ain haruâñ waŋga bâlimbo haruâñ geâñ. Akto aregât hutjâñ hilâm konok akto hândâk konok haru kakjâñ bam gutmâ malâñ.

26 Akto hilâm dondâ dâp kâlewângen manmâ togoâñ. Akto tu humo hâtikoâñ ain âmâ bo akberâm agâñ akto dâwâñ mandere luâk kâmburâ bâleŋjande nuguwerâm akbiâ nâŋgâyekmâ malâñ. Akto nâŋgât kâmolâñ Yuda luâk galalupnande mem bâli nekberâm agi. Akto Yuda luâk bo areknej

mem bâli nekberâm agi. Akto kepia humoân âgâre hainâk kepia humoje mem bâli nekberâm agi. Akto kepia hepunmâ hân pumângen arire ainâk luâk biknjande mem bâli nekberâm agi. Akto haru hâtikore ainâk bâleje miawaknijep. Akto luâk biknjande nen Yesugât kâmolân gâtnej dâm heninbjâ mem manjan yektere ainâk mem bâli nekberâm agi.

²⁷ Akto areâk bo. Âi humo mem hâk hilâlâm dondâ nângâm hândâk âi mem asinj âlepnej bo yem sotgât mopne agu agu tatminiân. Akto tugât momberâm agân. Akto seru niñdo hâk pekegât umburuk agân.

²⁸ Akto areâk bo. Hilâm ârândâj luâk âmbâle Yesugâlân biwiyeje kali are nângâ nângâyeje bâliwop dâm damunyeje akberâm hanokoakmâ nângâmâk dondâ nângân. Akto âi humo meân.

²⁹ Hain akmâ Yesugât kâmolân gâtnej siâne yeuknej akto nâkai yâkgât pat nângâre biwine gemap. Me Niambinje siâ biwiñe oloñdo dosa akto bennejê nâ biwine umatneje dondâ akto nângân.

³⁰ Akto nâ aregât wan areknætne makmâ humolewian? Manmanne yeuknej miawagâkgât âlepnej maktere ârândâj akbiap.

³¹ Akto Anutu Humonennej Yesu aregât Ewenej kotnejet tatmâ âgâwiap yâkgât kotnejet mem agatnej yâk âmâ nâ bo hiangiân nângâp.

³² Akto wan siâne nângât yeuknej miawaknijep aregât makbe. Ire uliknjân Damasko kepia âgân. Âgâm kindere luâk kotdâ siâ kotnej Areta yâkgât kiap akto tembe lokolupnej dâp kautnjân kinmâ mem nuguwerâm agi.

33 Hain akbiâ nângâm Yesugât kâmolân gâtje biknjande hândâgân haka humoân lugunekmâ kâtje haot humo ketugumai are dâpjânba tâk uliknjân yaiwâk mem pan nekbiâ gem gem ge kinmâ haka kâlegenba agatmâ kinmâ âlepje pârigim arire kiapgât tembe lokolupnjande bo menegi.

12

Anutuŋe ulikjân Paulo kulem hekalanđo ekto dâtje aŋep aregât magep.

1 O galalupne, ye wan den magaŋgi niŋmai are nângân. Aregât ye hinŋe nângât den pat bunŋe nângâŋjetgât hin makbe. Maktere âmâ âlepje bo tân nuguwerâp. Akto aregât ukenŋe bo nângâman gârâmâ hanâk Humonenŋjande wan me wan heambukmâ kalep are hekat niŋep are makyenŋire nângâŋjet.

2 Nâ uŋak gemân hombaŋ 14 bo akto Anutugât himbim kâlegen ain âgân. Akto nâ hâkne olop âgân me otnenande âgân amâ bo nângân. Anutuŋe konok nângâp.

3 Nâ hâkne olop âgân me otnenande âgân amâ bo nângân. Anutuŋe konok nângâp.

4 Anutuŋe wan hekat niŋdo me wan me wan nângân are âmâ kâmbokje dondâ luâkje bo makmai are nângân.

5 Ya maktân luâk are yâkgât akmâ maktere ârândâŋ akmap. Gârâmâ nunaet bo maktere humo akmap. Bo. Yeuknjene maktere sambelem ariâk dâm makman.

6 Dâ kotne mem agatman dâine ârândâj akbop. Akto luâk kopaŋe bo akbom. Akmâ nâŋgât nâŋgâmbiâ âgâ âgâŋe dondâ akbopgât aregât bo akbian. Wan me wan akmâ mendere ekmâ nâŋgâm heŋgemgowai areâk yembiap.

Paulogât hâkñâŋ dâtje siâŋ miawagep.

7 Akto Anutuje wan me wan hekat niŋep are nune kotne mem agatbomgât makto Hiangi Ambojaet hoŋ bawa siâŋe hâknân hâk hilâlâm niŋmâ dop nugumbo nâŋgâre umatje agep.

8 Umatje are miawak niŋdo Humone hin ulilaŋân. Hâknân ire watmenâ ariâk dâm ulilaŋân.

9 Ulilaŋdere âlâwu akto hin makniŋep, “Luâk âmbâle yeŋgât kârikjeyeŋe bo tatyenjimap ainâk nâŋgât kârikjé âlepnej miawak yeŋgimbo ârândâj akbiap. Aregât hinŋe han kalemjé damunge akmangât nâŋgâmenâ ârândâj agâk.” dâm makniŋep. Aregât kârikjene bo tatniŋdâp aregât nâŋgâre âlepnej aktâp. Kristogât kârikjande tân nuguâkgât nâŋgân.

10 Kârikjene bo tatniŋdâp me luâk âmbâle nâŋgât makmâ bâlimai me umatje miawaktâp me gasa siâŋe mem bâlinekmai me wan me wan arekjé gulip nuguwerâmbo ainâk kârikjene bo are miawakbopgât Kristoŋe dowâk tân nugumap are nâŋgâm heroŋe humo akman.

Pauloŋe Korinti luâk âmbâle yeŋgât hanoko agep.

11 Den yu maktân ire âmâ sinduk akmâ hinare maktân. Amâ yeŋe goaŋ nekbiâ makmâ hilipkoân. Hiangi luâk yeŋgâlân togoyi are amâ yânje gârâmâ ewangiyekman. Akto nâŋe yâk yeŋgât

amuk yenjân bo mandân aregât yeje nângât kotne mem agali dâine ârândâij akbop.

¹² Akto Aposologât tirip kulem dondâ hutyenjân mem manmâ bo hâkâje agân are negi.

¹³ Aregât wangât Yesugât kâmot biknej yekbiâ âgâmbo yenjât nângâmbiâ giep? Dâ ire konok bo akyenjire nângâmbiâ bâliâp mon? Umatyenjywomgât bo ulyteyengiân are nângâmbiâ âlepnej agâk.

¹⁴ O galalupne, nâ hinje yenjâlân âlâwuŋe togowian. Togom âmâ puli me sot me wan me wan niŋjet dâm âmâ bo ulyteyengiwan. Akto nanaŋ lepat arekjë ewe memelupyene bo damunyenje akmai. Dâ ewe memelupyenejande âmâ nanaŋlupyene damunyenje akmai aregât doprje watmâ hain togom yenjât tâwât dewunje me sot wan me wan aregât bo ulit yenjywian. Bo. Nâ okotyeje nângâ niŋjetgât egâlianbian.

¹⁵ Akto nâŋje tân yenjuiwangât hanâk hanâk nângât wan me wan bo akbiapgât ukenne nângân. Me yenjât nângâm âlepnej manbaigât âi mem manmâ mombiangât aregât hamep bo akman. Hain akmâ nâŋje ye biwinande dondâ nângâ yenjiman aregât wangât yekâ bâlensiâ nângât han kalem akmâ nângâniŋdâi?

¹⁶ Akto yenjâlân gâtnej biknej nângâ yâkgât hin dâmai, “Pauloŋe amâ bundâk bo ulit nengimap gârâmâ Anutugât pat dâm puli katbiâ mem arim yenjywian dâm henengimbo waŋdenje ikiŋe miep.” dâm hiaŋgimai.

¹⁷ Hain dâmai aregât hin nângâm henjemgowi. Nâŋje luâk biknej huŋgun yenjire yenjâlân togoyi

areknej amâ Paulo siâ siâ waŋjet dâm ulit yeŋgimai me bo? Bo.

¹⁸ Amâ Tito yeŋgâlân togoâkgât hâwâtmâ maganjân. Maganjmâ âmâ galanenje siâ huŋgunaŋdere olop oloŋ akmâ togoiyat. Togom âmâ Titoŋe siâ me siâ ulityeŋgim meyengiep mon? Net Heak konok akto dâp konok bo manmaet mon?

¹⁹ Me den makmaen are nâŋgâm gambiâ âmâ kotnenje gewopgât akmâp mon? Aregât hain bo. Nen Kristogât akmâ Anutugât dewunŋân den makmaen. Hain makmâ âmâ galama yeŋgât akmâ tânyeŋgunegât akmâ den makmaen.

²⁰ Galalupne, nâ yeŋgâlân togom wan me wan memai are mem miawakbiangât hamep akmâ anjun aŋgiwian. Akto nâŋe togom wan me wan akmai are bo akŋet dâre nâŋgâmbiâ umatne akbiap. Nâ togo ye wan akbai are mem miawakbian me? Den kuk akmai me galagât egâliaŋmai me ye yeŋaelâk nâŋgâmbiâ humo akmâp me ye siâgât haminjângen makmai me koteŋe mem agatmai me agak meme gulip akmai. Nâ togore hain akbiâ nâŋgâre umatne akbiap aregât yeŋgâlân togowerâm hamep aktân.

²¹ Akto nâŋe yeŋgâlân togom yeŋgâlân gâtne biknjande agak meme bâleŋe akmâ egâliaŋ bâleŋe akmâ dâp gulip akmini areknej agak memeyeŋe bo makmâ miawakmâ âmâ hanyenje bo purik katmai are nâŋgâm Anutuŋe hâwât nekto indem manmâ âgâwian. Aregât anjun aŋgiwom.

13

Pauloŋe bâliwâigât kâriknej kenuŋgu yegep.

¹ Galalupne, nâ uŋak âlâwuŋe yeŋgâlân togowerâm aktân. Togowian ain âmâ luâk siâ denâñ katberâm akbiâ âmâ luâk lâuwâ me âlâwu arekje den are makniŋbiâ âmâ den potatbian. Dâ luâk konokgât bo.

² Akto yeŋgâlân lâuwâŋe togoânân âmâ luâk âmbâle bâleŋe agi akto âlepnej akmai are hârok amâ den kâriknej makyenjîan. Akto hinnej kulem esenŋe iren den kâriknej hainâk makyenjîan. Nâ togowianân âmâ makmâ miwindik yektere aŋun aŋgiwai.

³ Akto ye âmâ han lâuwâ akmâ hin dâmai, “Paulo amâ Kristogât den makmap me bo?” hain dâm nâŋgâm heŋgemgowerâm aktâi aregât makmâ miwindik yektere nâŋgâm Kristogât kâriknej nâŋgâmbiâ dâtnej akbiap. Akto aregât Kristo âmâ yeuknejâk bo akniŋmap. Aregât yeŋgâlân togore ikiŋe kâriknej miawak yeŋgiwiap.

⁴ Akto bundâk Yesuŋe uliknjân âmâ kâriknej bo akto lâwinân kombiâ moep. Amâ benŋe Anutugât kâriknjân golâ akmâ agatmâ manmap. Aregât nen yâknje agep hainâk nenâkai yâkgât hoŋlupne kâriknej nenŋe bo akto yeŋgâlân togom Anutugât kâriknjân kinmâ Kristo olop manmâ tânyenŋuwai are makmâ miwindikyektenŋe dondâ aŋun aŋgiwai.

⁵ Akto yekâ yeŋeak hilâm ârândâŋ biwiyeŋe dopkom nâŋgâm heŋgemgowi. Akto ye Humogâlân biwiyeŋe kâriknej katâi me bo? Yeŋeâk mem potalakbei. Akto siâŋe biwiye Yesugâlân bo kali are Yesu Kristo olop bo manmap.

⁶ Nen âmâ Anutu bo nâŋgaŋmai dopyeŋe konok bo nâŋgâŋjetgât egâliaŋman.

7 Anutuŋe damunyeŋe akto bâleŋe bo akŋjetgât ulilaŋmâ manmaen. Nen nenekbiâ Anutugât kâmot bunŋe akbaen me bo? Aregât bo makmaen. Ye Anutugât den lokombiâ ârândâŋ agâkgât makmaen.

8 Amâ nen den bunŋe gasa gain gain agaŋbaen? Gala agaŋbaengât dâp areâk tatâp.

9 Akto nen tân yeŋgum yeuknje aktenŋe kâriknje akbai aregât nen heronje akmaen. Akto ye Anutugât dewunŋân salek salek kinmâ âgâwaigât Anutu ulilaŋmaen.

10 Nâ yeŋgâlân togom metŋe akyenŋiwomgât kâlewâŋen manmâ sami den yu kulemgoŋyengiâŋ. Kembuŋe kâriknje niŋep areknje itiŋ gulam yeŋgiwangât bo niŋep. Amâ hingât. Ye mem kâriknje ketugu akyenŋiwiangât niŋep.

Den bâiŋe.

11 O galalupne, nâ bâiŋe makbe. Ye âi mem agak meme âlepŋe dondâ are menegât egâliaŋmâ kautyeŋe orewei. Ye nâŋgât kulem esenŋe ire oyaŋmâ heŋgemgowi. Akto ye biwi konok manbei. Akto kuk heŋgân bo akbei. Hain akbai âmâ Anutu nâŋgâ nâŋgâ amboŋe akto kambiamnenŋe sându geâkgât meme aknengimap areknje damunyeŋe akmâ ye olop tatmâ âgâwiap.

12 Akto nâ yeŋgât nâŋgân aregât ye konok konok hârok magaŋgi goaŋgi akmâ bâtyeŋe koaŋgiwei.

13 Akto Yesugât kâmolân gâtŋe kepiaŋe kepiaŋe manmai areknje yeŋgât nâŋgâm heronje akmai aregât den pat ire ye nâŋgâwai dâm hâwât nekbiâ yu kulemgoâŋ.

14 Kembu Yesu Kristo yâkgât han kalem âlepnej
akto Anutugât han kalem akto Heakgât limbâp are
yengâlân yem âgâwiâp.

Yusugât Pat Âlep Den
The New Testament in the Timbe Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Timbe long Niugini
copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Timbe

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

03f82704-6ad1-5094-a78e-e240d9f2d4f8